

Pioenen (Paeoniae)

Pioenen zijn vaste planten. Van de kruidpioen sterven in de herfst en winter de bovengrondse delen af. De boompioen is een heester waarvan het takkengestel zichtbaar blijft. Deze wordt ook hout- of struikpioen genoemd. U komt hem verderop in dit Groentje weer tegen.

Kruidpioenen

De kruidpioenen hebben prachtige grote bloemen die zich ontplooiën vanuit kogelronde knoppen op stevige stelen. De bloemkleur varieert van roze en wit via geel naar rood met meer of minder oranje en paarse tinten erin.

Als de bloem bestaat uit één laag of enkele lagen kroonbladeren, meeldraden en een stamper is het een enkelbloemige of dubbelbloemige. Deze soort wordt vooral door hommels graag bezocht en is -zij het met veel geduld- uit zaad te kweken.

De gecultiveerde half- of gevuldbloemige is meestal steriel omdat (bijna) alle meeldraden zijn vergroeid tot meer of minder op kroonbladen lijkende "*petaloïden*". Vooral deze gevulde bloemen kunnen bij regen zó zwaar worden dat hun stelen het toch begeven. Zet daarom in april wat rijshout tussen het gebladerte. Door de snelle groei van de plant is dat binnen de kortste keren onzichtbaar en het voorkomt teleurstelling.

Pioenen bloeien niet erg lang. Door de bank genomen zo'n twee weken tussen half mei en eind juni, afhankelijk van soort, standplaats en weer. Maar dan trekken ze ook alle aandacht naar zich toe. En niet alleen vanwege hun in het oog springende, weelderige ronde vormen; hun geur is vaak overweldigend. Een vaas pioenen vult de kamer met wolken zoet parfum en als snijbloem houdt de pioen het bijna net zolang vol als aan de struik.

Nee, ze wordt niet voor niets *pioenroos* genoemd, ook al is ze geen familie. Ook wat bloeivormen betreft kan de pioen met de roos wedijveren; het aantal verschillende cultivars is de laatste jaren spectaculair toegenomen.

Een niet bloeiende pioenplant is het bekijken wel waard. Jonge scheuten komen, roodachtig gekleurd, met bijna zichtbare oerkracht de grond uit, kant-en-klaar, opgevouwen alsof ze erop wachtten zich te kunnen ontplooiën. Eenmaal bovengronds groeien ze snel uit tot volle bossen fijner of grover, roder, grijzer of groener maar altijd glanzend blad. Een fijne achtergrond voor andere planten.

Standplaats

De pioen heeft een voorkeur voor lichte klei of leemgrond en het is heel belangrijk dat de grond goed doorlatend, voedzaam en niet al te zuur is. Een lichte, zonnige standplaats is een vereiste maar volle zon niet. Liever niet zelfs want de bloemen verwelken dan sneller. Ruimte is ook noodzakelijk. Als de pioen het naar de zin heeft, vult ze snel een plek met een doorsnede van een kleine meter.

Ziekten en plagen

De pioen moet luchtig staan om na regen snel te kunnen drogen. Een van de weinige kwalen waar pioenen gevoelig voor zijn, is botrytis, grauwe schimmel waaraan knoppen en jonge scheuten te gronde gaan. Te opdringerige, omringende planten moeten daarom verhuizen. Maak niet de fout de pioen te verplaatsen, want dat zet ze je betaald door jaren niet te bloeien. Kalium toevoegen kan ook helpen botrytis te voorkomen; leg enkele keren per jaar een in stukjes geknipte bananenschil bij de plant. Hoewel slakken en luizen de pioen niet zien staan zijn er wel enkele parasieten waar de plant een broertje aan dood heeft: de slawortelboorder en het wortelknobbelaaltje. Aangetaste planten kwijnen en groeien niet meer. Meestal zit er niets anders op dan de zieke plant te rooien en te vernietigen. De grond blijft nog lang besmet, dus zet geen nieuwe pioen op dezelfde plek. Overigens zijn veel andere planten zoals anemoon, begonia, chrysant, duifkruid, koeienoog, maagdenpalm, flox, ridderspoor, viooltje en zenegroen ook gevoelig voor deze aaltjes. Een poging tot grondontsmetting kan gedaan worden door de rulle, omgespitte grond met gloeiend heet sodawater te begieten. Er wordt gewerkt aan biologische bestrijdingsmiddelen waarbij schimmels en andere aaltjes gebruikt worden.

Zwarte bladvlekkenziekte kan nog bij een enkele, niet-resistente soort voorkomen. In zo'n geval moeten de aangetaste bladeren verwijderd en vernietigd worden.

Op pioenknoppen worden vaak mieren gezien. Dat kan geen kwaad, integendeel. De bloemknoppen scheiden namelijk een zoetig stofje af om deze insecten te lokken.

Door het likken van de mieren worden de bladranden zacht en gaan de bloemen makkelijker open.

Verzorging

Oorspronkelijk kwamen pioenen in grote delen van de wereld voor, waaronder Siberië. Het is dus niet verwonderlijk dat ze zeer vorstbestendig zijn. De bloei is meestal beter na een lange koude winter, zelfs van soorten die van ouderplanten uit warmere streken afkomstig zijn. Een uitzondering vormen jonge en pas geplante exemplaren, die zijn vaak wél vorstgevoelig. Poot pioenen daarom zo mogelijk in het voorjaar, de groeiknoppen, neuzen of ogen niet meer dan twee centimeter onder de grond. Te diep gepote planten bloeien niet. Als de aanwinst echt in de herfst de grond in moet, bescherm deze dan door "aanaarden". Hierbij wordt een bergje grond bovenop de geplante kluit gelegd, meer naarmate de kou toeneemt. In het voorjaar wordt deze laagje voor laagje weggehaald totdat rond half mei de oorspronkelijke plantdiepte van twee centimeter weer bereikt is. Komt er dan toch nog vorst, leg dan 's nachts wel coniferen- of dennentakken of droog blad met wat twijgen daarop over de kluit. Juist de late vorst doet de jonge planten vaak de das om en dat zou zonde zijn na al die moeite.

Vermeerdering

Pioenen worden het best vermeerderd in de eerste helft van maart door te groot geworden pollen te delen. De voorzichtig opgegraven pol wordt schoongespoeld en met een schoon, scherp mes in zodanige stukken gedeeld, dat elk nieuw deel minstens enkele groeiknoppen heeft. Deze stukken moeten zo snel mogelijk weer geplant en beschermd worden zoals beschreven.

Jonge en pas geplante pioenen bloeien in de regel de eerste jaren niet. Als er in het derde jaar na de aanplant enkele bloemen zijn gaat het goed.

Pioenen zijn nogal veeleisend en bovendien kostbare planten in de aanschaf. Alle redenen om vooraf te bepalen of er een goede plek voor deze planten in uw tuin is en niet te impulsief te werk te gaan.

Want hoe ideaal de omstandigheden ook zijn, hoeveel zorg en aandacht ook aan ze besteed wordt; bij pioenen krijg je nooit een bloeigarantie.

Schaft u er toch een, of beter nog enkele aan, dan is de kans groot dat u zich decennia lang iedere lente afvraagt of de pioen het dit jaar zal gaan doen. Want pioenen kunnen zeer oud worden. Planten van een halve eeuw of ouder zijn geen zeldzaamheid en ook op hoge leeftijd kunnen ze nog rijk bloeien, maar daar moeten ze dan wél zin in hebben...

Soorten en cultivars

P. 'Auguste Dessert'. Diep roze met lichter roze, gefranjerde kroonbladranden, dubbelbloemig, gele meeldraden en petaloïden. Bloeit overvloedig.

P. 'Bowl of Beauty'. Dieproze enkelbloemig roomwitte petaloïden. Bijzonder grote bloemen.

P. cambessedesii. Diep roze, enkelbloemig, gele meeldraden. Mooi grijzig blad.

P. 'Duchesse de Nemours'. Witte bloemen gevuld, witte petaloïden, heerlijke geur, zeer goede snijbloem.

P. emodi. Wit, enkelbloemig, goudgele meeldraden en groene stempel. Bloeit vrij kort, meerdere bloemen aan een stengel.

P. 'Festiva Maxima'. Witte gevulde bloemen, soms rode vlekjes op de petaloïden in het hart van de bloem. Geurende, goede snijbloem, bloeit eerder dan de meeste pioenen.

P. 'Jan van Leeuwen'. Witte enkelvoudige bloem met zachtgele, iets gekrulde meeldraden. Doet het zelfs goed op vette klei.

P. 'White Wings'. Witte enkele bijzonder grote bloem met goudgele meeldraden. Stevige plant met donker blad.

P. 'Peter Brand'. rozepaarse, gefranjerde kroonbladen halfgevuld, goudgele meeldraden. Blad verkleurt rood als toegift in de herfst.

P. 'Dancing Butterfly'. rozepaarse enkelbloemige met goudgele meeldraden, fris groen blad. Goed verkrijgbaar.

P. 'Sarah Bernhardt'. Gevulde roze bloem die lichter wordt tijdens de bloei. Heerlijke geur. Meest verkochte snijpioen.

P. peregrina 'Maria Antoinette'. Enkelbloemige, dieprood met goudgele meeldraden en groene stempel.

P. peregrina 'Otto Froebel'. Roodoranje, enkele bloem met oranjegele meeldraden.

P. officinalis 'Rubra Plena'. Gevulde dieprode bloem. De bekendste boerenpioen.

P. tenuifolia. Oranjerode enkele bloemen met goudgele meeldraden. De plant heeft diep ingesneden, fijn blad (als dat van Juffertjes-in-'t-groen).

P. 'Emperor of India'. Rozepaarse enkele bloem met opvallende lintvormige geelpaarse meeldraden.

P. mlokosewitschii. Enkele zachtgele bloem met goudgele meeldraden en rozige stempel. Grijsgroenig blad. Indrukwekkende maar vrij korte bloei.

Boompioenen

De meeste boompioenen zijn afstammelingen van *Paeoniae suffruticosa* en *P. delavayi*. Vaak is de herkomst vaag, zoals bij de enige geurende boompioen, *P. rockii*. De aanduiding "boom" is wel wat overdreven want een hoogte van twee meter of meer wordt uiterst zelden gehaald. Toch past een beetje dikdoenerij wel bij deze heester met de enorm grote bloemen.

Het mag dan een patser zijn, hij is niet veeleisender dan de kruidpioen. Op een enkele uitzondering na neemt hij genoeg met een plek in de halfschaduw. Hij kan goed tegen vorst en droogte. Eens in de vier of vijf jaar verplaatst worden lijkt de bloei ten goede te komen. Over de beste (ver)planttijd, voor- of najaar, verschillen de meningen maar ook bij de boompioenen kunnen beschermende maatregelen als aanaarden en afdekken zinvol zijn.

In tegenstelling tot de kruidpioen moet de boompioen diep geplant worden. Vanaf de wortelkluif gerekend moet ook de eerste decimeter stengel worden ingegraven.

Sommige boompioenen zijn geënt, andere niet. Overigens behoeven alle pioenen, dus ook boompioenen vruchtbare, doorlatende grond. Als u een boompioen heeft aangeschaft, vraag dan of de leverancier u bijzonderheden kan vertellen die van belang zijn voor een goede groei én bloei van uw kostbare aankoop!

Soorten en cultivars

P. delavayi. Oranjerode, enkele bloem met kleurige meeldraden die van buitenaf naar het centrum toe lichter worden. Fijn

varenachtig blad aan roodachtige stelen.

P. suffruticosa. Grijsgroen blad. De zeer grote, gevulde bloemen worden in allerlei kleuren aangeboden. Steunen om beschadiging na regen te voorkomen.

P. lutea var. 'Ludlowii'. Verdraagt schaduw, snelle groeier, enkele hardgele bloemen.

P. lutea 'Yellow Queen'. Enkele middelgele bloemen met donkergele meeldraden.

P. potanini. Kleuren: wit, rood en geel, vermeerdering door worteluitlopers.

P. rockii. Wit met roze weerschijn. Enkele bloemen met dieprode aanzet aan de basis van de licht gefranjerde kroonbladeren goudgele meeldraden.

P. 'Hira-No-Yuki'. Dubbele witte bloem met goudgele meeldraden.

P. 'Hana-Daigin'. Dubbele paarsrode bloem met enigszins gefranjerde kroonbladeren en een groot roomwit hart.

P. 'Jeanne d'Arc'. Halfgevulde zachtroze bloem met onregelmatig gevormde kroonbladeren en okergele meeldraden.

P. 'Feng Dan Bai'. Wit, enkele bloem, goudgele meeldraden.

Tenslotte

Zowel kruid- als boompioenen zijn bijzondere, stijlvolle planten. Ze in bloei krijgen kost nogal wat: zorg, moeite maar vooral tijd. Dat is allemaal vergeten als het lukt. Weinig planten veroorzaken een dergelijk, bijna euforisch geluksgevoel als bloeiende boom- en kruidpioenen.